

متحدها بین المللی بر ضد لغو گواهی قرارداد ایران میباشند.

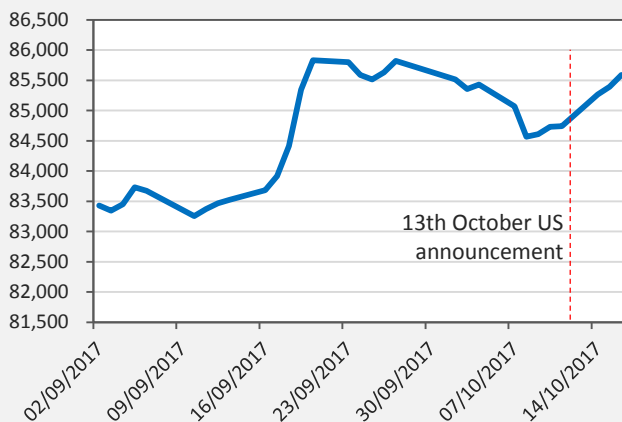
لغو تحریک آمیز گواهی برجام از طرف رئیس جمهور ترامپ به کنگره آمریکا یک ابر تردید بر روی آینده اقتصادی ایران بوجود آورده است. ولی صرف نظر از آن رد قاطعانه موضع آمریکا از سوی جامعه بین المللی برای ایران یک فرصت پیگیری مشارکت سازنده با جامعه بین المللی را فراهم میکند. امضاکنندگان دیگر برجام خوشنود هستند که روند کار طبق برنامه پیش میرود و مایلند با همین روال ادامه یابد. برای شرکتهای تجاری ایرانی حفظ این اعتماد شکننده برای موفقیت حیاتی است.

اقدام آقای ترامپ در سختگیر کردن موضع آمریکا نسبت به ایران و تحویل دادن سوال "اسنپ بک" (بازگشت ناگهانی) تحریم ها به کنگره آمریکا اقتصاد ایران را در یک مسیر نامعلوم قرار داده است.

بدنبال اظهارات زمان مبارزات انتخابی و اخیرا در مجمع عمومی سازمان ملل متحد که بیان شده بود اطلاعیه آقای ترامپ غیرمنتظره نبود ولی بطور گسترده اذعان شده است، حتی میان ارشدترین مشاورین امنیتی کاخ سفید، هیچ موردی برای لغو قرارداد بر مبنی عدم انطباق ایران وجود ندارد. به جای آن این حرکت به عنوان کوششی برای بازگشایی دوباره قرارداد و مذاکره مجدد برای شرایط جدید دیده میشود. تندرهای درون دولت آمریکا اشتیاق دارند مدت قرارداد را طولانی تر و قوانین سختگیرانه تر بازرسی با محدوده وسیعتر را در جا بگذارند - که برگزیده برنامه موشکی ایران و نقش آن در درگیری های منطقه ای باشد. مصلحت گرایان استدلال میکنند که قرارداد در حالت کنونی کار میکند و تلاش برای محدوده وسیعتر بطور غیر واقعی خطرناک است.

تحریم های مالی که در حال حاضر در اختیار کنگره آمریکا میباشند میتواند باز دارنده نیرومندی در تمایل شرکت ها با تجارت در ایران باشد. شرکت های خارجی که در نظر دارند با نهادهای ایرانی تحت تحریم معامله کنند ممکن است در معرض قطع دسترسی به بازار آمریکا و یا استفاده از دلار در معاملات تجاری قرار بگیرند. تصمیم آقای ترامپ در تعیین سپاه پاسداران با فرمان اجرایی مسائل را بیشتر پیچیده میکند. نقش فراگیر ولی غیر شفاف سپاه پاسداران در اقتصاد ایران، که شامل بخش انرژی میباشد، به آن معنا است که هر شرکت خارجی که میخواهد از تحریم های ضد تروریستی آمریکا اجتناب کند، که از طرف برجام بطور جداگانه تحمیل شده است، لازم به کوشش ویژه خواهد داشت.

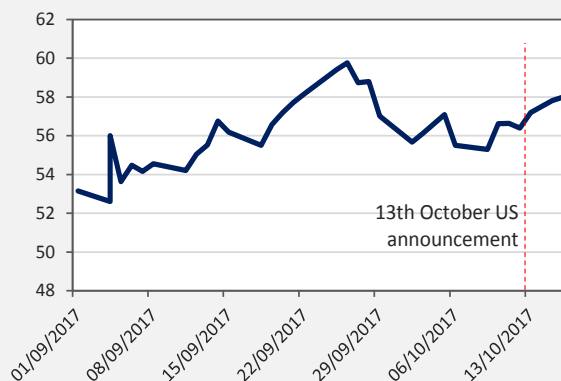
شکل ۱. کل شاخص سهام تدبیکس
۲ سپتامبر تا ۱۴ اکتبر ۲۰۱۷

صادرات نفتی ایران که بعد از برجام قادر به استخراج ۲۳ میلیون بشکه در روز شد دوباره نشان دهنده آسیب پذیری اصلی آن کشور شد. صدها شرکت، افراد و سازمان ها در بخش های مالی، ترابری و انرژی در زمان به امضا رسیدن برجام از "لیست سیاه" تحریم ها در آورده شده بودند. اگر برجام فروپاشی شود نه تنها خسارت کلان مالی ایجاد خواهد کرد بلکه تحریم های مالی ناشی از "اسنپ بک" (بازگشت ناگهانی) میتواند بر روی درآمد نفتی ایران که منبع اصلی درآمد کشور است تأثیر منفی چشمگیری داشته باشد. حتی میتواند به صورت مخرب تری مانع سرمایه گذاری به داخل که بسیار مورد نیاز است شود که در راستای تقویت تولید نفت و گاز با استفاده از سرمایه و فن آوری خارجی میباشد.

با این حال، بازگشت به رژیم تحریم های پیش از ۲۰۱۵ حتمی نیست: جامعه بین المللی بطور واضح و راسخ موضع آمریکا را رد کردند. گروه نظارت انرژی اتمی سازمان ملل متحد ۸ بار تایید کرده است که ایران به تعهدات خود پایبند است. امضا کنندگان توافقنامه چند جانبه رضایت خود را از اینکه توافقنامه به درستی کار میکند اعلام کردند. در واقع، بعد از اعلانیه آقای ترامپ رهبران آلمان، فرانسه و بریتانیا سریعاً یک بیانیه مشترک صدور کردند که در آن مجدداً پایبندی خود را به برجام تایید کردند. رئیس سیاست خارجه اتحادیه اروپا، خانم فرانچسکا موگرینی، به نحو عمومی گفت که هیچ کشوری نمیتواند به طور انفرادی آن را لغو کند. نمایندگان چین و روسیه به صراحت اظهار داشتند که امیدوارند توافقنامه پا بر جا بماند.

شکل ۲ قیمت های نفت خام برنت
دلار آمریکا در هر بشکه

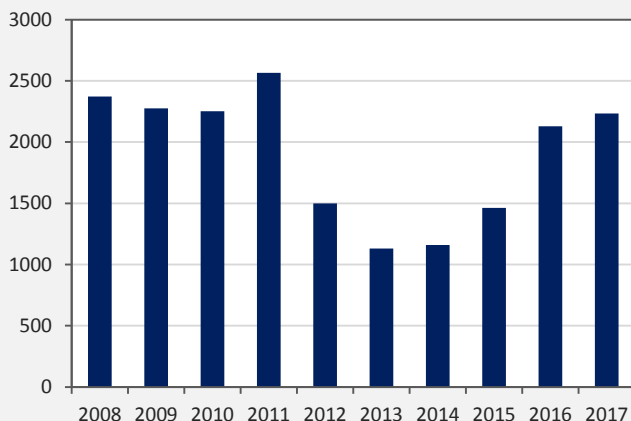

واکنش فوری آقای روحانی نشان دهنده ترکیبی از خشم و بی تفاوتی بین عموم مردم ایران میباشد، که شامل حملات شخصی به آقای ترامپ و اعلام مجدد تعهد مشروط ایران به برجام بود. با روند #NevertrustUSA (هیچوقت به ایالات متحده آمریکا اطمینان نکنید) در تویتر، آقای روحانی به یک "شکاف عظیم" بین موقعیت آقای ترامپ و متحدین اروپایی اشاره کرد. بعد از آن وزیر امور خارجه آقای ظریف یاد آوری کرد که در دهه ۱۹۹۰ کشورهای اروپایی برای حفظ شرکت های اروپایی از اقدامات فرامرزی آمریکا قانون گذاری کردند. این یک سابقه مهم است، با اینکه اتحادیه اروپا این بار با پیچیدگی های بیشتری روبرو خواهد شد: همچنین به دلیل یک نکته فنی آمریکا ممکن است بتواند راه اندازی تحریم های سازمان بین الملل را هم تقویت کند.

به احتمال زیاد آقای روحانی تحت فشار بیشتری از سوی تندروها خواهد بود، که احساس خواهند کرد دید درازمدت شک گرا و پرسر و صدای آنها در مورد انگیزه های آمریکا نسبت به برجام قابل توجیه بوده است. در چند سال اخیر آقای خامنه ای برای تحقق ضروریات راهبردی توسعه اقتصاد مقاومتی کوشش کرده است، که دیگر بر روی صادرات نفت و واردات اجناس متکی نباشد، و به این ترتیب از فشارهای خارج مجزا باشد. متأسفانه در اقتصاد جهانی امروزه بیان کردن این چشم انداز آسان تر از عملی کردن آن میباشد، و اول دولت بر روی انجام موارد ضروری ثبات اقتصاد کلان و نرخ پائین تر بیکاری تمرکز کرده است. اقتصاد ایران از جانب تصمیمات سیاسی مراکز اصلی تجاری و مالی جهان آسیب پذیر میباشد و خواهد ماند.

شکل ۳. صادرات نفت خام ایران
میلیون بشکه در روز ۲۰۰۸-۲۰۱۷ (میانگین)

این به آن معنا است که برای شرکت های ایرانی و دولت روحانی که اخیراً بر اساس برنامه کاری برجام انتخاب شده است اولویت باید این باشد که حسن نیت موجود در بازارهای اروپایی و آسیایی را تبدیل به سرمایه گذاری کنند و کانال های تجاری و مالی غیر آمریکایی را باز نگهدارند. با کاستن تورم به اعداد تک رقمی و بازگشت ثبات در بازار ارز، قرار بود در دوره دوم

دولت روحانی اصلاحات اقتصادی را به پیش ببرد، تعادل دوباره به اقتصاد بیاورد و با نرخ بالای بیکاری برخورد کند. سرمایه گذاری اخیر از امثال شرکت های توتال و رنو شاخص آن است که سرانجام موانع برای سرمایه گذاری خارجی از بین میروند. برای ادامه جریان نفت و تعامل سرمایه گذاران خارجی مقامات ایران با چالش برخورد با تحریمات آمریکا همزمان با پایبندی نزدیک به مفاد برجام روبرو هستند تا بتوانند خطوط تجاری سودمند تر با بقیه جهان را باز نگهدارند. واکنش آن در ماه های آینده تعیین کننده این است که مرزهای "اقتصاد جهانی" برای ایران چه مفهومی خواهد داشت. اگر شامل اروپا و آسیا شامل آن بمانند هنوز برای اقتصاد ایران امیدی وجود خواهد داشت.

